

ELS ENREGISTRAMENTS DE PRINCIPAL DE PERALADA DES DE 1.905 FINS A 1.920.

Sobre la història de la cobla la Principal de Peralada, poca cosa nova puc aportar , puig el llibre “La Principal de Peralada” de Inés Padrosa i Gorgot és un treball magnífic i ben documentat.

Però heus ací que al final del llibre conté un apartat “**Enregistraments de la Principal**” que a més de ser escanyolit no és del tot cert

Escanyolit per que és d'una sola pàgina i no dóna cap idea ni tant sols genèrica de la dimensió tant important de les gravacions de la cobla en qüestió.

El lector pot posar en dubte la qualitat musical de la cobla i preguntar-se; on és el patrimoni musical de la Cobla? Es que la tramuntana de l'Empordà se l'ha emportat a l'espai infinit on no sona ni el flabiol ni la tenora? No podem escoltar la tenora de'n Bigas, ni el tible de'n Pallisera , ni a tots els seus companys?. Quina decepció !. Ens embarga la sensació que hem arribat a misses dites i hem perdut bous i esquelles. Doncs no, aquesta vegada no.

Es podria haver dit veritats genèriques com que tots els enregistraments de la P. Peralada són a 78 rxm., en discs de pedra. Els de vinil a 45 rxm veuen la llum al voltant de l'any 1.954 data en que la cobla ja feia temps que havia exhalat el darrer cant de tenora. Això ens recordaria que “haberlos haylos” i per tant, els estudiosos i tafaners, ja poden iniciar la recerca i captura d'aquests discs.

Uns 25 anys després, el mateix virus que acaba amb la cobla Principal de Peralada, també tocarà de mal de mort a la cobla Barcelona. El microbi en qüestió era: “**Un obsessiu zel per la perfecció i la música catalana**”. Ambdues cobles tocaven les sardanes com ningú.

Retornant al tema, crec que seria convenient una referència a que fou la primera cobla que enregistra “La Santa Espina”...i d'altres coses més. No era casual que el mestre Morera, tan tocat i posat ell, fes les seves estrenes a la Peralada.

Es erroni que:

a.- “**La sardana de les monges**” (E. Morera) no és un disc “La Voz de su Amo” si no un “Gramófono” N° de disc 260.787 i N° de catàleg: AE-430 editat l'any 1.924. Des de 1.909 fins l'any 1.927 “La voz de su Amo” és l'anagrama de la discogràfica “Disco Gramófono”. A partir d'aquella data comença a reeditar discs “Gramòfon” però amb el nom de “La voz de su Amo”

b.- “**Sospirs de cor**” (sic) de J. Serra , N° catàleg GC-2-60224 no és de l'any 1.924 si no de **l'any 1.907** i , per tant, és una de les joies que ens ha deixat la cobla P. Peralada . He volgut aclarir aquest fet per que s'estava devaluant una perla autèntica. S'ha restaurat i gravat en “cd” , el seu so és magnífic i , per tant, històricament molt important.

La meua intenció es publicar un llistat de la molta informació sonora que tinc de la cobla la P. de Peralada des del seu començament fins al final i així documentar la seva història en la modalitat musical.

La Principal de Peralada enregistra la seva música amb les millors discogràfiques del moment. Això no té mèrit per que hi havia poc per triar. Inicia la cursa de les gravacions amb les marques franceses “Gramophone” i “Zonophone” fins l'incendi de 1.908 que assolà l'única fabrica de discs europea ubicada a la ciutat alemanya de Hannover.

El període 1.908-1.912 recorre a les multinacionals “Odeon” francesa i l'anglesa Victor-Record, ambdues de qualitat contrastada i filles de la mateixa mare: l'anglesa “The Gramophon Comp.” associada al clan “Berliner's” (posseïdor de la patent del disc) i al clan “International Talking Machine” (posseïdors de la patent del mecanisme que fa girar els gramòfons: la molla-espiral)

A partir de 1.912 retorna a la “Gramophone” francesa quan ja premsava discs a Barcelona.

La primera part la conformarà un llistat dels enregistraments fets fins l'any 1.920. i que ja s'han restaurat i gravat en cd. És possible que hi hagin més gravacions ; però fa temps que no he trobat res de nou.

Hi ha algunes reedicions de discs originals fetes per la mateixa casa o filials. Això era per reduir despeses i poder baixar el preu de venda sense minvar els beneficis de la discogràfica. De la mateixa sardana pot haver-hi més d'una gravació, és un intent de recerca d'una millor qualitat de so.

Notes aclamatories al llistat:

- (sic) Títol original de la sardana.
- (1.905) Sardana composta l'any 1.905
- (*) Primera gravació
- (*)? Possible primera gravació.

Data gravació.

- .- Una sola data. Es l'any de la gravació
- .- 1.912/4. Gravació feta entre el 1.912 i 1.914.

Dubtes:

Serrat Ramon ? No es segura la paternitat de l'autor.

LLISTAT.

TITOL	AUTOR	Grava.	Discografia.	Nº Disc	Nº Cat.
A la Plazzia (sic)	No consta	1.910/1	Zonophone	No const	X-8033
Barquejant	Serra Josep	1.907	Gramophone		G-2-60223
Buscán promés (sic)	Vicens J (Xaxu)	1.910/2	Odeon (ITM)	S-1085	68.191
Camprodon	Manén Joan	1.914	Gramòfono	V*-50226	50266
Camprodon	Manen Joan.	1.912/3	Gramophone		X-50266
Camprodón	Manent J,	1.906/8	Gramophone	X-50.266	V*50266
Canigonenca	Serra Josep	1.907	Gramophone		G-2-60226
Canigonenca (1.905)	Serra Josep	1.908	Victor-Record	52.165*	62.377-A
Cants de maig	Bou Vicenç	1.908/9	Odeon		68.197
Cercant floretas (sic)	Serra Josep	1.906	Gramophone		G-2-60208
Crisantema	Rigau Pere	1.908	Victor-Record	52.167*	62.377-B
Dansa de goges	Lopez Franch	1.914	Victor		63.348-B
Delectació (1.913 (*))	Serra Josep	1.914	Gramophone	18.486	260.552
Delícies del bosch	Serrat Ramon ?	1.915/6	Gramophone	18.503	260.586
Devant la Verge (sic)	Morera E.	1.914	Gramophone		50.279
Diàlec d'amor (*) ?	Xaxu	1.916	Gramòfono		W-260.746
El Gegant del Pi	Lambert Joan B.	1.912/4	Gramophone	650051	2178
El gengant del Pi	Lambert Joan B.	1.914	Victor		63.348-A
El saltiró de la cardina (1.912)	Bou Vicens	1.914	Gramophone		260.554
Entre'l boscatge (sic)	Serra Bonal Miquel	1.914	Gramofono	1.854	50.126
Esperança (1.909)	Bou V	1.908/9	Odeon (ITM)	No const	68.196
Flor ciutadana (*)	Blanch Reynal J.	1.918/20	Gramòfono		W-260.736
Flors del Canigó	Xaxu (Vicens J.)	1.908/9	Odeon (ITM)	No const	68.190
Girona	Morera .	1.918/9	Gramofono		W-260.745
Guspieres catalanas (sic)	Serra Miquel	1.908/9	Odeon (ITM)	No const	68.192
Ideal	Serra Josep	1.908	Victor		63.345A
Ideal	Serra Josep	1.914	Gramophone	dobl.cara	650.052
Impresió (sic)	Serra Josep	1.913/4	Gramophone		260.568
Jugutejant	Morera E.	1.906	Gramophone		G-2-60209
La cançó nostra	Morera Enric	1.918/20	Gramofono		W-260.738
La festa major	Morera E.	1.914	Gramophone		50.288
La festa Major	Morera E.	1.912/5	Victor-Record	34y	63.350-A
La festa major	Morera Enric	1.910/2	Gramophone		V-50.288
La font de les Rondalles	Serra Josep	1.906	Gramophone		G-2-60206
La nit de l'amor	Morera E.	1.915/6	Gramófono	X-50232	50.232
La nit de l'amor	Morera Enric	1.912/4	Victor		63.345B
La noia matinera (*) (1.918)	Reynal Josep	1.918/9	Gramofono		W-260.744
La primavera	Pujol F	1.912/14	Gramophone	650079	4506
La pubilla ampurdanesa	Serra Josep	1.917	Gramòfono		650.075
La Reyna de les flors (1.902)	Serra Josep	1.906	Gramophone		GC2-60225
La Santa Espina	Morera E.	1.910/2	Victor-Record	5385h	63.350-B
La Santa Espina (*)	Morera E.	1.907	Zonophone	5-385-h	X-50.225
Las nenas de Ripoll	Serra Josep	1.914	Gramophone		650.078
Las nenas de Ripoll (sic) (1.904)	Serra Josep	1.910/2	Gramophone		VX-50.281
Les fulles seques	Morera Enric	1.918/20	Gramòfono		W-260.736
Les trois tambours (sic)	Popular	1.909/11	Zonophone	5394h	X-8032
Lo toc d'oració (sic)	Ventura Pep	1.918/20	Gramófono	650077	AG-12
Lo toch d'oració	Ventura Pep	1.912/4	Gramophone		V-50.268
Lo toch d'oració (sic)	Ventura Pep	1.917	Gramòfono	X6-50077	65007
Mainada	Morera Enric	1.914	Gramòfono	X-50287	50287
Margaridoia capriciosa	Pujol F.	1.918/21	Gramofono		W-260.739
Montanyenca	Morera E.	1.915/6	Gramófono	X-50240	50.240
Pastorant (sic)	Seguro Antoni	1.914/5	Gramophone	18.505	260.587

Per tu ploro	Ventura Pep	1.918/22	Gramòfono	650053	AG-12
Per tu ploro	Ventura Pep	1.917	Gramòfono	63347 A	650053
Perlas i diamants (sic)	Serra Josep	1.917	Gramòfono		650.075
Placidesa	Serra Josep	1.915	Gramofono	650.076	AG-10
Records de ma terra	Serra Josep	1.915	Gramofono	650.048	AG-10
Recort d'Olot (sic)	Morera E.	1.906	Gramophone		GC-2-60210
Rosas pàlidas (sic) (1.905) (*)	Serra Josep	1.906	Gramophone	5193	GC-60.207
Serra amunt	Morera E.	1.914	Gramophone	18.491	260.553
Single amunt	Saderra Josep	1.913/4	Gramophone		260.569
Suspirs de cor (1.900)	Serra Josep	1.907	Gramophone		GC-2-60224
Un somni	Casanovas	1.906	Gramophone		G-2-60211
Venint de la festa	Camós Lluís	1.910/3	Odeon		68.198
Vora una font (*) (1.919)	Blanch Reynal J.	1.919	Gramòfono		W-260.747

Així a primera vista, no cal ser cap especialista per detectar el tipus de sardanes preferides per la cobla P. Peralada. Els autors són la flor i nata del moment, destacant : Josep Serra, Pere Rigau, J. Blanch Reynal, Pep Ventura, Josep Vicens (Xaxu), Bou.. però sobre tot E. Morera. Aquí es demostra les preferències de Morera vers la cobla P. Peralada.

Era una cobla que seleccionava acuradament els seus enregistraments. Cada instrumentista interpretava la seva solfa a la perfecció dirigits primer per en Josep Serra i l'any 1.915 per en Josep Blanch i Reynal que ocuparà la vacant deixada per la marxa del seu fundador, en Josep Serra.

Comentaris:

La primera sardana es una autèntica sorpresa i forma part d'un disc on la segona cara encara ho és més.
Disc "**Zonophone**" **X-8032**.

En primer lloc, la numeració no és espanyola, sospito que és francesa pel títol d'una peça. La data d'aquest enregistrament és un misteri. Hi ha indicis raonables per situar-la al voltant de 1.909 +-2 (1.907-1.911). L'any 1.912 aquesta discogràfica va plegar.

A la cara "A" hi trobem "**Les trois tambours**". Per més "inri" al disc hi figura "Cançó popular francesa" tocada a ritme de sardana. Qui la diu més grossa?.

Cara B "**A la Plazzia**" (sic) No tinc ni la més remota idea de quin idioma es; però també hi consta "cançó popular francesa" i, com l'anterior tocada a ritme de sardana.

Sardana: "**Camprodon**" J. Manen. És una de les sardanes preferides del públic durant la primera dècada del segle XX. Totes cobles l'han enregistrat i reeditat.

La primera gravació porta el numero de catàleg "X-50.226) " un enregistrament de l'any 1.907, fet per la discogràfica "Zonophone".

Cap d'aquesta gravacions es la primera. Son reedicions i totes porta la numeració "50.266" precedida d'un lletra.

El disc "**Canigonenca**" J. Serra i "**Crisantema**" P. Rigau n'hi ha per sucra-hi pa. La discogràfica es l'americana **Victor Record**, sòcia de la francesa "Gramophone".

L'etiqueta d'aquest disc fou la guanyadora d'un concurs fet a Portland l'any 1.908, patrocinat per la totpoderosa "Victor Talking Machine Co.".

El disc porta data de gravació, fet molt inusual : 25 d'agost de 1.908, segurament fet a Montreal.

A l'etiqueta s'hi pot llegir:

A la part central dreta: "**Duo de gaitas**".

Al centre inferior hi consta: "**Copla Ampurdanesa de Barcelona con Banda**"

El mot "copla" era propi i genuí de l'any 1.905 i part de 1.906. Després el va seguir el de "Copla" fins que avançat el 1.907 s'usa el definitiu, "cobla".

Es tracta de dues reedicions fetes per la discogràfica "Gramophone" G-2-60.226 i G-2-60-222. de l'any 1.905. La "G" del numero de catàleg vol dir disc gran (10 polsades), el "2" és el numero de la toma que normalment se'n feia dues . La resta de numeració es la referència.

Sembla ser que els americans, per falta de informació, confonen els tibles per una gaita i la cobla per una Banda. Escoltat els disc he de reconèixer que, la confusió era lògica.

Un fet insòlit.

El disc que conté la sardana “ **Entre'l boscatge**” (sic) de'n Miquel Serra es interpretada per la cobla P. Peralada i a l'etiqueta hi consta. “Fabricado en Barcelona por la sociedad francesa del Gramophone”

A l'anvers trobem la sardana “Anyorança” (sic) E. Morera interpretada per la P de la Bisbal i a l'etiqueta hi consta: “Frabricado por la Compañia del Gramofono S.A.E. de Barcelona”.

Per casualitat el van comprar a “Le Perthus”.?

Aquesta llista també fa palès que l'emblemàtica sardana “La santa Espina” passà molt discretament els seu primers set anys de vida i se'n farà una reedició per la discogràfica anglesa “Victor-Record” del grup “Gramophone” al voltant de 1.914. Ni tant sols es molesten a fer una nova versió, reediten la feta el 1.907, amb tots els seus defectes, és a dir que, sense cap imperatiu, el seu ritme es imposat per el metrònom taquicardic de la rondalla no pas per la tranquil-la i festiva rotllana.

L'entorn de la “Santa espina” tot es bastant diferent al que m' havia imaginat. Sembla ser que el llibret de l'Àngel Guimerà va tenir molt d'èxit puig ben aviat se'n va fins a quatre edicions. Desconec, fins avui, l'acceptació popular de la rondalla “La Santa Espina”. Com a sardana de plaça no va tenir gaire repercussió.

La propera ocasió parlarem de les gravacions de la Principal de Peralada des de 1.920 fins a la seva desaparició, als inicis de 1.940.

Antoni Torrent
President de Fonovilassar 78